

DECIZIE

11 ianuarie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul Iulia Sîrcu

Judecătorii

Sveatoslav Moldovan, Ion Druță

Nicolae Craiu, Mariana Pitic

examinând recursul declarat de către reprezentantul lui Igori Gabuiev, avocatul Alexandru Levinschi,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Mihail Mihailov, intervenient principal Vladimir Coșciug împotriva Societății pe acțiuni „Ialtop” și lui Igori Gabuiev cu privire la constatarea nulității actului juridic,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016, prin care a fost respins apelul declarat de către Igori Gabuiev și menținută hotărârea Judecătoriei Ialoveni din 09 iulie 2015,

c o n s t a t ă:

La data de 20 iunie 2015, Mihail Mihailov a depus cerere de chemare în judecată împotriva SA „Ialtop” și lui Igori Gabuiev cu privire la constatarea nulității actului juridic.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la data de 28 martie 2012, dobândind calitatea de acționar al SA „Ialtop” și făcând cunoștință cu toate actele întreprinderii, a constatat că, SA „Ialtop” este antrenată într-un proces judiciar tendențios inițiat la cererea de chemare în judecată a lui Igori Gabuiev împotriva SA „Ialtop” cu privire la încasarea sumei de 300000 dolari SUA, în baza contractului de împrumut încheiat la data de 05 noiembrie 1998.

Menționează că, conform contractului de împrumut asigurat cu gaj din 05 noiembrie 1998, încheiat între SA „Ialtop” și cetățeanul Federației Ruse, Igori Zatinaicenco (în prezent Igori Gabuiev), ultimul a transmis SA „Ialtop”, cu titlu de împrumut, suma de 300 000 dolari SUA, iar SA „Ialtop” s-a obligat să o restituie în condițiile contractului menționat.

Susține că, contractul enunțat este un act juridic, care contravine normelor imperative legale, fapt ce condiționează nulitatea absolută a acestuia în temeiul art.art. 220 și 217 din Codul civil.

Afirmă că, actul juridic contestat reprezintă o tranzacție de proporție, care a fost încheiată contrar prevederilor art. art. 82 și 83 din Legea nr. 1134-XIII din 02 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni.

Relevă că, reieșind din ultimul raport financiar al SA „Ialtop” pentru anul 2008, valoarea totală a activelor societății constituia 8610997 lei, iar la data de 05 noiembrie 1998, cursul oficial al dolarului american stabilit de Banca Națională a Moldovei constituia 10,3597 lei pentru un dolar american. Astfel, valoarea contractului de împrumut constituia 3107910 lei, ceea ce constituie peste 36% din activele societății.

Mai relevă că, o hotărâre a adunării generale, prin care s-ar fi decis încheierea contractului de împrumut contestat, nu a fost adoptată, contractul de împrumut nu este reflectat în evidența contabilă a SA „Ialtop”, iar bilanțul întreprinderii nu reflectă nici o eventuală datorie a SA „Ialtop” față de Igori Gabuiev. Prin urmare, SA „Ialtop”, în calitate de împrumutat, nu a primit de la Igori Gabuiev, în calitate de împrumutător, suma de 300000 dolari SUA.

Susține că, contractul de împrumut enunțat este un fals, care, de asemenea, condiționează nulitatea absolută a acestuia.

Solicită constatarea ca fiind nul contractul de împrumut din 05 noiembrie 1998, încheiat între SA „Ialtop” și Igori Gabuiev.

La data de 16 iulie 2014, Vladimir Coșciug a depus cerere cu privire la intervenirea sa în proces în calitate de coreclamant sau intervenient principal, invocând că, el este acționar al SA „Ialtop” și deține 20% din acțiunile plasate ale societății, însă nu a participat la o eventuală adunare generală a SA „Ialtop”, unde s-ar fi discutat chestiunea privind încheierea contractului de împrumut din 05 noiembrie 1998 (f. d. 6-8, vol. I).

Prin încheierea Judecătoriei Ialoveni din 15 octombrie 2014 a fost admisă cererea lui Vladimir Coșciug de intervenire în proces în calitate de intervenient principal (f. d. 210, vol. I).

Prin hotărârea Judecătoriei Ialoveni din 09 iulie 2015 a fost admisă acțiunea și a fost constatat ca fiind nul contractul de împrumut din 05 noiembrie 1998, încheiat între Igori Gabuiev, în calitate de împrumutător și SA „Ialtop”, în calitate de împrumutat.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016 a fost respins apelul declarat de către Igori Gabuiev și menținută hotărârea primei instanțe.

La data de 11 iulie 2016, reprezentantul lui Igori Gabuiev, avocatul Alexandru Levinschi a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri cu privire la respingerea acțiunii.

În motivarea recursului a invocat că, hotărârile instanțelor inferioare sunt neîntemeiate și ilegale, deoarece instanțele judecătorești au încălcat și aplicat eronat normele de drept material.

Menționează că, instanțele judecătorești, aplicând art. art. 216 alin. (1), 217 și 220 din Codul și art. 82 alin. (1) și 83 alin. (1) din Legea privind societățile pe acțiuni, au constatat nulitatea contractului de împrumut din 05 noiembrie 1998.

Susține că, prevederile art. 82 și 83 din Legea privind societățile pe acțiuni și în special o eventuală nerespectare a acestora nu atrage nulitatea absolută a actului juridic.

Afirmă că, nulitatea absolută este sancțiunea pentru nerespectarea normei de drept, care ocrotește un interes general, adică un cerc larg de persoane și nu unul particular, astfel, prevederile art. 82 și 83 din Legea privind societățile pe acțiuni protejează interesele ce apar în relația dintre societatea pe acțiuni și acționar.

Relevă că, în lipsa unei nulități absolute, acțiunea intimatului este prescrisă, fiind expirat termenul de prescripție prevăzut de art. 267 alin. (1) și 275 alin. (5) din Codul civil.

Invocă că, la examinarea cauzei, deși a invocat inexistența unei hotărâri a adunării generale a acționarilor SA „Ialtop”, intimatul nu a probat această circumstanță, limitându-se la explicații declarative.

Mai invocă că, instanțele judecătorești, în susținerea hotărârilor pronunțate, au reținut explicațiile SA „Ialtop” și ale lui Vladimir Coșciug, însă instanțele judecătorești urmau să dea apreciere acestor explicații în complex cu toate probele și circumstanțele pe dosar.

Menționează că, recunoașterea acțiunii de către SA „Ialtop” denotă recredința acesteia și reprezintă recurgerea la un mijloc de restabilire neîntemeiată a unui drept neexercitat în condițiile legii, precum și camuflează tendința SA „Ialtop” de eschivare de la răspundere civilă.

Susține că, aplicarea de către instanța de apel a prevederilor art. 60 alin. (2) din Codul de procedură civilă este inadmisibilă în condițiile speței date, deoarece în speță există și alt pârât (recurentul), care nu recunoaște acțiunea.

Consideră că, la aprecierea circumstanțelor sub aspectul invocării nulității tranzacției și a normelor de drept aplicabile, instanța de judecată neîntemeiat a respins argumentele recurentului cu referire la scopul pentru care a fost încheiat contractul de împrumut din 05 noiembrie 1998.

Afirmă că, la data încheierii contractului de împrumut, intimatul-reclamant nu a deținut calitatea de acționar și nu a fost parte a contractului. De asemenea, nici Vladimir Coșciug nu avea calitatea de acționar.

Relevă că, instanța de apel și prima instanță s-au bazat la emiterea hotărârilor pe elemente de fapt, care nu au fost probate.

Susține că, instanțele inferioare nu au aplicat în mod direct prevederile art.118 CPC și au considerat că, declarațiile reclamantului-intimat sunt dovedite, însă în realitate probe în acest sens nu au fost prezentate.

Afirmă că, instanța de apel nu s-a expus asupra tuturor motivelor invocate în apelul, limitându-se doar la verificarea numai a temeiurilor invocate de prima instanță.

Invocă că, instanța de apel a aplicat în speță prevederile Legii privind societățile pe acțiuni în redacția inexistentă la data încheierii contractului de împrumut din 05 noiembrie 1998.

Mai invocă că, instanța a reținut recomandările Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea legislației în privința nulității absolute, care la rîndul lor erau elaborate în baza prevederilor legale, intrate în vigoare după încheierea contractului de împrumut.

Menționează că, instanța de apel a aplicat greșit normele juridice cu privire la nulitatea absolută a actului juridic, deși circumstanțele speței indică la incidența normelor juridice cu privire la nulitatea relativă.

Prin referința depusă la data de 18 octombrie 2016 Mihail Mihailov a solicitat declararea recursului ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 19 octombrie 2016 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar recursul neîntemeiat și care urmează a fi respins cu menținerea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe.

Pe parcursul judecării cauzei s-a constatat că, la data de 05 noiembrie 1998 și 06 noiembrie 1998, între SA „Ialtop” și cetățeanul Federației Ruse, Igori Zatînaicenco (în prezent Igori Gabuiev), au fost semnate un contract de împrumut asigurat cu gaj și un act privind transmiterea banilor în numerar, conform cărora Igori Gabuiev a transmis, cu titlu de împrumut, SA „Ialtop” suma de 300000 dolari SUA, cu o dobândă în mărime de 27% anual pentru primii 02 ani și 36% anual pentru anii viitori (f. d. 90-92, vol. I).

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Mihail Mihailov a solicitat constatarea ca fiind nul contractul de împrumut din 05 noiembrie 1998, încheiat între SA „Ialtop” și Igori Gabuiev.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii, constatând ca fiind nul contractul de împrumut din 05 noiembrie 1998, încheiat între Igori Gabuiev, în calitate de împrumutător și SA „Ialtop”, în calitate de împrumutat.

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Igori Gabuiev, a ajuns la concluzia netemeiniciei acestuia, menținând hotărârea primei instanțe, pe care a considerat-o legală și întemeiată.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul juridic litigios, a ajuns la concluzia că, soluția dată de către instanțele judecătorești este una întemeiată și legală.

Conform art. 216 din Codul civil, actul juridic este nul în temeiurile prevăzute de prezentul cod (nulitate absolută). Actul juridic poate fi declarat nul, în temeiurile prevăzute de prezentul cod, de către instanța de judecată sau prin acordul părților (nulitate relativă).

Conform art. 217 din Codul civil, nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată o invocă din oficiu. Nulitatea absolută nu poate fi înlăturată prin

confirmarea de către părți a actului lovit de nulitate. Acțiunea în constatare a nulității absolute este imprescriptibilă.

Conform art. 219 din Codul civil, actul juridic nul încetează cu efect retroactiv din momentul încheierii. Dacă din conținutul său rezultă că poate înceta numai pentru viitor, actul juridic nu va produce efecte pentru viitor. Fiecare parte trebuie să restituie tot ceea ce a primit în baza actului juridic nul, iar în cazul imposibilității de restituire, este obligată să plătească contravaloarea prestației. Partea și terții de bună-credință au dreptul la repararea prejudiciului cauzat prin actul juridic nul.

Conform art. 220 din Codul civil, actul juridic sau clauza care contravin normelor imperative sunt nule dacă legea nu prevede astfel. Actul juridic sau clauza care contravin ordinii publice sau bunelor moravuri sunt nule.

La caz, se reține că, conform art. 82 alin. (1) din Legea nr. 1134-XIII din 02 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni (în redacția în vigoare la 05 noiembrie 1998), tranzacția de proporții este o tranzacție sau câteva tranzacții legate reciproc, efectuate direct sau indirect, în ceea ce privește achiziționarea sau înstrăinarea, gajarea sau luarea de către societate cu titlu de cauciune, darea în arendă sau arendarea cu drept de răscumpărare a bunurilor a căror valoare constituie peste 25% din valoarea activelor societății conform ultimului bilanț.

Actele cauzei denotă faptul că, la data de 05 noiembrie 1998, între SA „Ialtop” și Igori Gabuiev a fost încheiat un contract de împrumut asigurat cu gaj.

Conform art. 867 alin. (1) din Codul civil, prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.

Reieșind din prevederile Codului civil, Colegiul civil, comercial și de contencios administrative lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că, banii constituie bunuri.

Relevantă este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu referire la dreptul de proprietate, conform căreia Curtea a amintit că, noțiunea de „bunuri”, conținută în art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenție, poate acoperi atât „bunurile actuale”, cât și valorile patrimoniale, inclusiv creanțele în baza cărora reclamantul poate pretinde să aibă cel puțin o „speranță legitimă” pentru a obține utilizarea efectivă a unui drept de proprietate. De asemenea, Curtea a statuat că, banii reprezintă o creanță suficient de certă și exigibilă pentru a fi considerată un bun în înțelesul Convenției și deci o speranță legitimă (hotărârea Viașu contra României din 09 decembrie 2008).

Astfel, atât împrumutul, care este o achiziționare de bani în proprietate, cât și gajul se încadrează în prevederile art. 82 din Legea privind societățile pe acțiuni.

Din materialele dosarului rezultă că, valoarea contractului de împrumut din 05 noiembrie 1998 a constituit 300000 dolari SUA, cu o dobândă în mărime de 27% anual pentru primii 02 ani și 36% anual pentru anii viitori, iar mărimea dobânzii estimate pentru 03 ani constituie 270000 dolari SUA.

De asemenea, din materialele dosarului rezultă că, la data de 05 noiembrie 1998, valoarea contractului contestat constituia 2025900 lei - suma împrumutului și dobândă estimată – 1 823 310 lei, iar în total suma de 3849210 lei.

Conform datelor prezentate de Serviciul informațional al rapoartelor financiare de pe lângă Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, activele SA „Ialtop” la sfârșitul anului 1997 constituiau 4434855 lei, iar la data de 01 octombrie 1998 - 7200609 lei (f. d. 112, 113, vol. I).

Astfel, valoarea contractului contestat, în coraport cu valoarea activelor la sfârșitul anului 1997, constituia 86,79 % din valoarea activelor, iar în coraport cu valoarea activelor la data de 01 octombrie 1998 constituia 53,47%.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, instanțele judecătorești corect au concluzionat că, contractul de împrumut din 05 noiembrie 1998, încheiat între SA „Ialtop” și Igori Gabuiev reprezintă o tranzacție de proporții.

Conform art. 83 alin. (1) și (2) din Legea privind societățile pe acțiuni, decizia de încheiere de către societate a unei tranzacții de proporții se adoptă în unanimitate de toți membrii aleși ai consiliului societății dacă obiectul acestei tranzacții sunt bunurile a căror valoare constituie peste 25%, dar nu mai mult de 50% din valoarea activelor societății potrivit ultimului bilanț pînă la adoptarea deciziei de încheiere a acestei tranzacții, în cazul în care statutul societății nu prevede o cotă mai mică sau dacă au fost plasate valori mobiliare conform art.82 alin.(1) lit.b). Hotărârea de încheiere de către societate a unor tranzacții de proporții neprevăzute la alin.(1) se ia de adunarea generală a acționarilor.

Conform art. 18 alin. (3) lit. e) din Statutul SA „Ialtop”, Adunarea generală a acționarilor hotărăște cu privire la încheierea tranzacțiilor de proporții prevăzute la articolul 35 al prezentului statut.

Din materialele dosarului rezultă că, în cazul dat, Adunarea generală a acționarilor nu a emis o hotărâre de încheiere a tranzacției de proporții și, anume, a contractului de împrumut din 05 noiembrie 1998.

Mai mult ca atât, din materialele dosarului rezultă că, reprezentantul SA „Ialtop”, avocatul Marcel Stegărescu și Vladimir Coșciug, care este acționar al SA „Ialtop”, au recunoscut acțiunea lui Mihail Mihailov împotriva SA „Ialtop” și lui Igori Gabuiev cu privire la constatarea nulității contractului de împrumut din 05 noiembrie 1998.

În asemenea circumstanțe, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, instanțele judecătorești temeinic și legal au admis acțiunea și au constatat ca fiind nul contractul de împrumut din 05 noiembrie 1998, încheiat între Igori Gabuev, în calitate de împrumutător și SA „Ialtop”, în calitate de împrumutat, iar argumentele invocate de către reprezentantul recurentului, avocatul Alexandru Levinschi în acest sens nu pot fi reținute ca întemeiate. Cu atât mai mult că, unele din argumentele invocate de către reprezentantul recurentului au constituit obiect de studiu și în instanța de apel.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe sunt întemeiate și legale, iar argumentele invocate de către recurent sunt neîntemeiate, Colegiul civil, comercial

și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul și de a menține decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de către reprezentantul lui Igori Gabuiev, avocatul Alexandru Levinschi.

Se menține decizia Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016 și hotărârea Judecătorei Ialoveni din 09 iulie 2015 în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Mihail Mihailov, intervenient principal Vladimir Coșciug împotriva Societății pe acțiuni „Ialtop” și lui Igori Gabuiev cu privire la constatarea nulității actului juridic.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,
judecătorul
Judecătorei

Iulia Sîrcu

Sveatoslav Moldovan

Ion Druță

Nicolae Craiu

Mariana Pitic